

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Miksi nuoret eivät sijoita?

Nyman, Benjamin

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Miksi nuoret eivät sijoita?

Benjamin Nyman
Liiketalous
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2016

Benjamin Nyman

Miksi nuoret eivät sijoita?

Vuosi 2016

Sivumäärä 29

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää syitä, minkä takia nuoret eivät sijoita ja löytää ratkaisu siihen, miten nuoret saataisiin sijoittamaan enemmän. Tämä tutkimus tehtiin teemahaastatteluiden avulla, jotta päästäisiin käsiksi tutkimusongelmaan syvällisellä tasolla.

Tämä tutkimus on tehty pankki X:lle, jotta saataisiin selville syitä, miksi nuoret eivät sijoita ja miten pankki X voisi parantaa toimintatapojaan siten, että he saisivat nuoret innostumaan sijoittamisesta.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys keskittyy nuorten (18-29 vuotiaiden) sijoitustottumuksiin ja siihen, miten heitä saataisiin sijoittamaan enemmän. Tähän kuuluu myös nuorten yleisimmät sijoitusinstrumentit ja sijoittaminen yleisesti.

Tein kvalitatiivisen tutkimuksen. Keräsin tutkimusaineistoa kuudelta nuorelta teemahaastatteluiden avulla kesän ja syksyn aikana 2016. Teemahaastattelussa oli avustavia kysymyksiä, mutta yritin antaa haastattelun kulkea vapaasti aiheen sisällä. Haastateltavat valitsin tuttavistani.

Nuorten sijoituskäyttäytymistä ei ole tutkittu erityisen paljon, mutta ennakkokäsityksenä oli se, että suurin osa nuorista ei sijoita. Päädyin tähän samaan lopputulokseen tutkimuksen jälkeen. Suurimpina syinä nuorison haluttomuuteen sijoittaa on esimerkiksi heikko rahatilanne ja nuoret käyttäisivät rahat mieluummin elämiseen, harrastuksiin ja tavaroihin. Tiedon ja uskalluksen puute olivat myös suuri tekijä, mikä tulee pääasiassa siitä, että vanhemmat eivät ole sijoittaneet. Ratkaisuja siihen, miten nuoria saataisiin sijoittamaan, löytyi paljon. Yleisimmät ratkaisut olivat ne, että pankki itse aktiivisesti yrittäisi ottaa nuoriin yhteyttä ja kutsuisi konttoriin keskustelemaan sijoittamisesta. Toinen yleinen ratkaisu oli se, että pankki yrittäisi informoida sijoittamisesta enemmän esimerkiksi verkkosivuillaan, jossa voisi olla todella yksinkertainen ja simppele ohje miten sijoittamisen voi aloittaa ja miten sijoittaminen toimii, sekä hyödyllisiä vinkkejä.

Minun mielestäni tutkimuksen tulokset olivat todella lupaavia ja ne avasivat käsitystäni siitä, miksi nuoriso ei sijoita niin aktiivisesti. Jotkin tulokset olivat melko ennalta arvattavia, kuten esimerkiksi se, että nuoriso ei sijoita siksi niin paljoa, koska heillä ei yksinkertaisesti ole ylimääräistä rahaa. Siihen, miten pankit voisivat yrittää kehittää toimintaansa, löytyi todella hyviä ja rohkeita ideoita. Erityisesti pidin ideasta, jossa älylaitteille kehitettäisiin applikaatio, missä olisi tietoa sijoittamisesta, sekä sijoittamiseen liittyvä peli.

Asiasanat: sijoittaminen, nuoriso, sijoitusinstrumentit, teemahaastattelu

Benjamin Nyman

Why do young people not invest?

Year	2016	Pages	29
------	------	-------	----

The goal of this thesis was to find out the reasons why young people do not invest and to find a solution on how to get them to invest more. This study was conducted using theme interviews in order to gain access to the research problem in a more profound level

This study was commissioned by bank X, in order to identify the reasons why young people do not invest and how could bank X improve their procedure, so that they would get young people excited about investing.

The theoretical framework focuses on the investment habits of young people (18-29 years of age) and how they would invest more. This also includes the most common investment instrument for young people and investing in general.

Qualitative research was conducted by collecting research data from six young people in theme interviews during the summer and autumn of 2016. Supporting questions were used in the interviews, however, interviews were allowed to roam freely within the topic. The interviewees were chosen from the author's acquaintances.

The investment behaviour of young people has not been studied particularly much, but the preconceived idea was that the majority of young people do not invest. The same conclusion was reached in this study. The main causes of young people's reluctance to invest were, for example, a weak financial situation and the money being used for more preferable things like living, hobbies and consumer products. Also lack of knowledge and daring were major factor, which comes mainly from the fact that parents had not invested. Many solutions how to get young people to invest more were identified. The most common solutions were those that the bank would actively try to contact young people and make appointments for them to come to discuss about investments. Another common solution was that the bank would try to inform more about investing, for example, on its website; this information could be really simple instructions on how to start investing, how investing works, as well as helpful tips.

The results of the study were really promising and they clarified why young people do not invest so actively. Some of the results were pretty predictable, such as the fact that young people do not have the extra money. Some good and bold development ideas are suggested, in particular, the idea of a smart devices application, in which information would be provided on investing in connection with an investment associated game.

Keywords: investment, youth, investment instrument, theme interview

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Työn tausta ja tavoitteet	6
1.2	Tutkimusongelma ja työn rajausta	6
1.3	Lähdekriittisyys	7
2	Sijoittaminen	7
2.1	Minä sijoittajana	7
2.2	Miksi sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman aikaisin	8
2.3	Sijoitusinstrumentit	9
2.3.1	Pankkitalletus	10
2.3.2	ASP-tili	11
2.3.3	Pörssiosakkeet	11
2.3.4	Sijoitusrahastot	13
2.4	Sijoitussuunnitelma	14
3	Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä	15
3.1	Teemahaastattelu	15
3.2	Havainnointi	17
4	Tutkimuksen toteutus	17
4.1	Käsittely ja haastateltavien perustiedot	17
4.2	Mitä sijoituksia haastateltavilla on ja mistä he ovat tietoisia	18
4.3	Miksi haastateltavat ovat sijoittaneet tai eivät ole?	19
4.4	Ovatko haastateltavat kiinnostuneita sijoittamisesta?	20
4.5	Miksi nuoret eivät sijoita yleisesti?	20
4.6	Pitäisikö omaa taloutta ja sijoittamista opettaa enemmän koulussa?	20
4.7	Onko iällä ja sukupuolella väliä?	21
4.8	Miten pankit voisivat innostaa nuoria sijoittamaan?	21
5	Johtopäätökset tutkimuksesta	23
6	Yhteenveto	23
6.1	Tutkimuksen luotettavuusarviointi	24
6.1.1	Validiteetti	24
6.1.2	Reliabiliteetti	24
6.2	Oman oppimisen arviointi	25
	Lähteet	26
	Kuviot	28
	Taulukot	29

1 Johdanto

Suomalaisia pidetään yleisesti huonoina sijoittajina ja vertailua tehdään etenkin Ruotsiin paljon. Suomalaiset keski-ikäiset ovat kuitenkin aktivoituneet sijoittajina, mutta nuorisosta valitetaan, että he eivät sijoita tarpeeksi. Kotitalouksien sijoituskäyttäytymistä on tutkittu paljon, mutta nuorista (18-29 vuotiaista) tätä tutkimusta on tehty vähän. Nykyään yhä nuoremmilla on työpaikkoja opiskelun ohella, minkä vuoksi nuorilla on enemmän rahaa, kuin aikaisemmin.

Opinnäytetyössäni tutkin suomalaisten nuorten sijoituskäyttäytymistä ja pohditaan syitä, minkä takia nuoriso ei sijoita tarpeeksi. Samalla pyritään selvittämään ratkaisuja, miten pankit saisivat nuoret sijoittamaan enemmän.

Pankki ja sen työntekijät, kenen kanssa olen keskustellut opinnäytetyöstäni, eivät halunneet nimeään tähän työhön joten kutsun pankkia nimellä X.

1.1 Työn tausta ja tavoitteet

Ollessani työharjoittelussa pankissa X keskustelimme kollegoideni kanssa siitä, miksi nuorisoa (18-29-vuotiaita) ei kiinnosta sijoittaminen. He kyselivätkin minun näkemystäni ja olenko huomannut ystävissäni/opiskelijoissa joitakin syitä, miksi nuorisoa ei kiinnosta sijoittaminen. Olen henkilökohtaisesti aina ollut erittäin kiinnostunut sijoittamisesta ja olen huomannut itsekin, että todella harvat nuoret sijoittavat. Opinnäytetyöni haluankin tehdä sijoittamisesta, koska se on todella läheinen aihe minulle ja samalla voin hyödyntää tutkimustani tulevaisuudessa pankin tarpeisiin.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia syitä, joiden takia nuoriso ei sijoita. Pyrkimyksenä on siis löytää niitä syitä, minkä takia nuoriso ei ole kiinnostunut sijoittamisesta ja olisiko tehtävissä jotakin, mikä saisi nuorison kiinnostumaan sijoittamisesta. Pyrin keräämään teemahaastatteluilla arvokasta tietoa nuorisolta itseltään, mikä saisi heidät aktivoitumaan sijoittajina. Tämän tutkimuksen perusteella pankki X saisi käsityksen, miten heidän kannattaa muuttaa toimintatapojaan, jotta he osaisivat tarjota nuorille paremmin omia palveluita ja tuotteita.

1.2 Tutkimusongelma ja työn rajaus

Aluksi ajattelin, että tutkisin koko aikuisväestön sijoittamisen aktiivisuutta, mutta huomasin, että aikuisväestön aktiivisuutta sijoittamiseen liittyen oli tutkittu enemmän ja työstäni olisi tullut todella laaja, eikä uutta tietoa olisi syntynyt. Pankki X:llä oli myös paljon enemmän dataa aikuisväestön sijoittamisesta. Heiltä taas puuttui tietoa siitä, miten nuoriso saataisiin kannustettua sijoittamaan entistä enemmän. Päätin valita teoreettiseksi viitekehyyksi nuo-

ret 18-29-vuotiaat. Tutkimus rajaa nuoria ainoastaan iän perusteella. Kuulun myös itse tähän ikäluokkaan, niin kuin/kuten suurin osa ystävästäni, joten minulla on mahdollisuus haastatella monia ihmisiä lähipiiristäni ja näin saada heiltä arvokasta tietoa. Teoreettiseen viitekehukseen valitsen ainoastaan nuorisolle yleisimpiä ja suosituimpia sijoitusinstrumentteja.

Tutkimuksen pääongelma on se, että nuorisoa ei kiinnosta sijoittaminen. Tästä ongelmasta ilmenee myös sivuongelmia, joihin yritän saada vastauksen:

- Kuinka paljon nuoret tietävät erilaisista sijoitusinstrumenteista?
- Mistä sijoitusinstrumenteista he ovat kiinnostuneita?
- Miten pankit saisivat nuorison kiinnostumaan sijoittamisesta?

1.3 Lähdekriittisyys

Lähdekritiikin avulla arvioidaan lähteen luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta. On tärkeää selvittää, kuka on lähteen tekijä ja mikä hänen suhteensa on tekstin aiheeseen. Mikäli tekijää ei tiedetä, saattaa tekstikin olla epäilyttävää ja valheellista. Julkaisemisen tavoite pitää selvittää, koska esimerkiksi poliittisessa keskustelussa julkaisijan poliittinen mielipide voi vaikuttaa julkaisuun. Hyvin tehdyillä julkaisuilla on merkitty tekijä ja lähteet on oikein. Sivun kieliasu on myös kunnossa ja sivua päivitetään tarpeeksi usein, jotta sivun tieto pysyy tuoreena. (Opetushallitus.)

Internetissä lähteiden kanssa pitää olla erityisen tarkka. Tämä johtuu siitä, että internetissä kuka tahansa voi kirjoittaa mitä tahansa. Internetissä henkilöt myös julkaisevat viihteellisiä ja kaupallisia julkaisuja, joiden tarkoituksena ei ole oikean tiedon tuominen yleisölle, vaan omien ajatusten tai tuotteiden näkyvyys. (Opetushallitus.)

2 Sijoittaminen

Sijoittaminen on erilaisten sijoitusinstrumenttien ostoa, hallussapitoa ja myyntiä tarkoitukseen tehdä mahdollisimman paljon voittoa. Auton osto, kunnostaminen ja myynti voi olla esimerkiksi sijoitus yhtälailla, kuten esimerkiksi pörssiosake. Sijoittamisen pääasiallinen tarkoitus on kasvattaa varallisuutta. Tässä opinnäytetyössä keskityn, kuitenkin vain yleisimpiin sijoituskohteisiin, mitä ostetaan, hallitaan ja myydään pankin välityksellä.

2.1 Minä sijoittajana

Kiinnostuin ensimmäisen kerran sijoittamisesta 15-vuotiaana, kun yhteiskuntaopin tunneilla koulussa kuulin sijoittamisesta tarkemmin. Olin kyllä kuullut sijoittamisesta uutisissa, elokuvissa ja kirjallisuudessa, mutta silloin opin asiasta ja kiinnostukseni kasvoi. Isäni on myös ollut pankkialalla töissä yli 30 vuotta, joten olen saanut häneltä myös paljon tietoa sijoittamisesta ja hänen uransa takia olen ollut kiinnostunut pankkimailmasta koko ikäni. Vanhempani ovat

ostaneet minulle rahastoja, kun olen ollut nuori. Ensimmäiset osakkeeni sain, kun isäni halusi kannustaa sijoitusintoani ja yhdessä ostimme minulle Applen osakkeita. Täytettyäni 18 vuotta menin pankkiin ja hankin arvo-osuustilin, jotta pääsin itse myymään ja ostamaan arvopapereita. Siitä lähtien olenkin tarkemmin seurannut markkinoita ja pörssiä. Olen ostanut ja myynyt monen eri yhtiön osakkeita, mutta olen pääasiassa pysynyt kotimaisissa osakkeissa. Olen myös sijoittanut osakerahastoihin, joiden markkinapaikka on Yhdysvalloissa ja Kiinassa. Olen tehnyt määräaikaista töitä ja jos minulla on ollut ylimääräistä rahaa, olen yrittänyt sijoittaa, jotta pääsisin aloittamaan korkoa korolle -ilmiön. Olen myös sijoittanut opintolainaani. Valmistumisen jälkeen toivonkin pääseväni pankkiin vakituisiin töihin ja haluaisin kehittyä ja kouluttautua siten, että pääsisin tekemään töitä sijoittamisen parissa.

2.2 Miksi sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman aikaisin

Sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman aikaisin, koska sijoittamalla pitkään pääsee käsiksi korkoa korolle -ilmiöön. Korkon korko tarkoittaa siis sitä, että esimerkiksi vuosittain alkusummaan 100 lisätään 10%, jolloin korkon määrä kasvaa vuosien mukaan, kuten huomataan taulukosta 1. Yleisesti mitä pidempään pidät sijoituksia, niin sitä enemmän ne tuottavat. Pitkällä aikavälillä esimerkiksi pörssikurssit tasoittuvat ja vaihtelu molempiin suuntiin tasoittuvat. Korkoa korolle laskun mukaan sijoitus melkein tuplaantuu, mikäli sijoitus kasvaa 10% vuodessa 7 vuoden ajan tai 7% 10 vuoden ajan. Tämän takia sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman aikaisin, koska sijoittaessa esimerkiksi 30 vuoden ajan kuukausittain 300 euroa ja olettaen, että saa 7% vuosikoron niin 30 vuoden päästä sijoitettu 108 000 € on muuttunut noin 340 000 € (Rikaserakko). Taulukossa 1 näkyy vielä tarkemmin, kuinka paljon 100 euron sijoitus kasvaa 20 vuoden ajan erilaisilla vuosituotoilla. (Pesonen 2013, 19-22.)

Vuot- ta	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	6 %	7 %	8 %	9 %	10 %
1	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110
2	102,01	104,04	106,09	108,16	110,25	112,36	114,49	116,64	118,81	121
3	103,03	106,12	109,27	112,49	115,76	119,1	122,5	125,97	129,5	133,1
4	104,06	108,24	112,55	116,99	121,55	126,25	131,08	136,05	141,16	146,41
5	105,1	110,41	115,93	121,67	127,63	133,82	140,26	146,93	153,86	161,05
6	106,15	112,62	119,41	126,53	134,01	141,85	150,07	158,69	167,71	177,16
7	107,21	114,87	122,99	131,59	140,71	150,36	160,58	171,38	182,8	194,87
8	108,29	117,17	126,68	136,86	147,75	159,38	171,82	185,09	199,26	214,36
9	109,37	119,51	130,48	142,33	155,13	168,95	183,85	199,9	217,19	235,79
10	110,46	121,9	134,39	148,02	162,89	179,08	196,72	215,89	236,74	259,37
11	111,57	124,34	138,42	153,95	171,03	189,83	210,49	233,16	258,04	285,31
12	112,68	126,82	142,58	160,1	179,59	201,22	225,22	251,82	281,27	313,84
13	113,81	129,36	146,85	166,51	188,56	213,29	240,98	271,96	306,58	345,23
14	114,95	131,95	151,26	173,17	197,99	226,09	257,85	293,72	334,17	379,75
15	116,1	134,59	155,8	180,09	207,89	239,66	275,9	317,22	364,25	417,72
16	117,26	137,28	160,47	187,3	218,29	254,04	295,22	342,59	397,03	459,5
17	118,43	140,02	165,28	194,79	229,2	269,28	315,88	370	432,76	505,45
18	119,61	142,82	170,24	202,58	240,66	285,43	337,99	399,6	471,71	555,99
19	120,81	145,68	175,35	210,68	252,7	302,56	361,65	431,57	514,17	611,59
20	122,02	148,59	180,61	219,11	265,33	320,71	386,97	466,1	560,44	672,75

Taulukko 1: Korkoa korolle taulukko (Pesonen 2013, 23).

2.3 Sijoitusinstrumentit

Tässä opinnäytetyössä rajaan sijoituskohteet näihin suosituimpiin sijoitusinstrumentteihin, jotka ovat: Pankkitalletus (lasken myös käyttötilin, vaikka kuvio 1 ei sitä sisällytä omaan tila-
toonsa), pörssiosakkeet ja rahastot. Nämä sijoitusinstrumentit ovat yleisimpiä sekä nuorem-
malle että vanhemmalle väestölle. Näiden sijoitusten avulla on myös helppo aloittaa, koska

aloituspääoman ei tarvitse olla suuri ja niiden ostaminen käy helposti ja vaivattomasti verkkopankissa.

Kuvio 1: Sijoitusaikeita omaavien ihmisten säästö- ja sijoituskohteet (Lounasmeri 2011).

2.3.1 Pankkitalletus

Pankkitalletukset ovat suomalaisten yleisin sijoituspa. Tämä johtuu siitä, että suurin osa ihmisistä pitää rahojaan pankkitileillä, eivätkä käteisenä kotonaan patjan välissä. Pankit voivat itse kehittää omia talletustuotteitaan, joille he voivat asettaa haluamansa hinnan markkinatilanteesta, asiakkuuden ja sijoituksen koosta riippuen. (Kontkanen 2011, 110-118.)

Yleisimpiä pankkitalletuksia ovat käyttötilit ja määräaikaistilit. Käyttötileillä pidetään likvidejä, eli helposti liikkuvia ja nostettavia varoja. Näihin tileihin on yleensä pankki/luottokortteja, joilla hoidetaan arkipäivän maksuliikenne. Käyttötileillä korko on yleensä todella pieni ja etenkin viime vuosina korkojen ollessa todella matalalla inflaatio syö varoja enemmän, kuin mitä korot tuottavat. (Kontkanen 2011, 110-118.)

Määräaikaistileille sijoitetaan nimensä mukaan rahasumma tietyn mittaiseksi ajaksi. Yleisimpiä sijoitusaikoja ovat 6 kk, 12 kk, 2 vuotta ja 3 vuotta. Näillä tileillä korko on yleensä suurempi, koska ehtona on, että asiakas saa rahansa + koron takaisin vasta juoksuajan loputtua

Suosio kuitenkin laskenut, koska yleinen korkotaso on lähellä nollaa. (Kontkanen 2011, 110-118.)

Pankkitalletukset ovat todella pieni riskisiä, koska sijoituksen voi menettää ainoastaan jos pankki menee konkurssiin. Kaikissa EU-maissa on yhtenäinen talletussuojarahasto, joka korvaa asiakkaiden varat, mikäli pankki menee konkurssiin ja sillä ei ole pääomaa maksaa asiakkaille rahoja takaisin. Tämä suoja yltää 100 000 euroon asti ja tietyissä tapauksissa koko summaan esimerkiksi, jos asiakas on myynyt asuntonsa ja sen takia hänellä on suuri summa käteistä tilillä. (Kontkanen 2011, 110-118.)

2.3.2 ASP-tili

Aluksi en ajatellut kertoa ASP-tilistä, mutta koska minulta ja 4/6 haastateltavista henkilöistä löytyy tämä kyseinen tili, niin ajattelin käydä senkin läpi. ASP-tili opettaa nuorta säästämään, mikä voi myös todennäköisesti myöhemmin johtaa nuorten sijoittamiseen pariin. Omalla tavallaan ASP-tili on myös pankkitalletus sijoitus, koska tältä tililtä saa korkoa ja asunnon ostettua helpommin sekä asunnon ostaminen on yleensä hyvä sijoitus.

ASP-tili tarkoittaa asuntosäästöpalkkiojärjestelmää, jonka tarkoitus on auttaa nuoria (15-39 vuotiaita) ensiasunnon ostajia saamaan laina pankista (Valtiokonttori 2016). ASP-tilille on tarkoitus säästää vähintään kahdeksana vuosikvartaalina 150-3000 €, kunnes tilillä on 10% asunnon myyntihinnasta. ASP-lainaa voi enintään saada:

- Helsingissä 180 000 €
- Vantaalla, Espoossa ja Kauniaisissa 145 000 €
- Muualla Suomessa 115 000 €.

Asunnon hinnan ylittäessä nämä rajat on ylijäävä laina otettava normaalina lainana pankilta. ASP-lainan hyötynä on se, että normaalisti asunnon arvosta 70% toimii vakuutena, mutta ASP-lainan avulla voi käyttää valtioneuvoston takausta, jolloin Suomen valtio takaa asunnon 90% asti myyntihinnasta. Näin ensiasunnonostajan tarvitsee saada takauksia ainoastaan 10%, 30% sijaan. Tämä 10% toimii ASP-tilille säästetystä summasta + ylimääräisestä käteisestä, jos asunto on kalliimpi. (OP 2016.)

2.3.3 Pörssiosakkeet

Pörssiosakkeet ovat yksi suomalaisten suosituimmista sijoitusmuodoista. Vuonna 2013 Suomessa oli yli 830 000 osakeomistajaa (Myllyoja 2013). Osake on osuus osakeyhtiöstä, mikä oikeuttaa omistukseen yrityksestä. Mikäli yhtiö on tehnyt voittoa se voi halutessaan jakaa voittoja osakkeenomistajilleen esimerkiksi osinkona tai pääomanpalautuksena. Yhtiö ei saa kuitenkaan vaarantaa maksukykyään, joten osingon määrä ei voi olla liian suuri, ettei yhtiö joudu maksu-

vaikeuksiin. Osakkeella on oikeutettu yhtiön päätöksentekoon. Yhtiö saa vastineeksi rahoitusta myymällä osuuden yhtiöstä. (Sijoitustieto 2014.)

Osakkeet ovat helppo ja halpa tapa aloittaa sijoittaminen. Ensiksi sinun täytyy valita osakkeenvälittäjä, kuka hoitaa kaupankäynnin puolestasi. Useimmiten osakkeenvälittäjä on henkilön päätoiminen pankki, mutta on myös muitakin osakkeenvälittäjiä. Asiakas avaa esimerkiksi omassa pankissaan arvo-osuustilin, joka on ikään kuin pankkitili sijoituksillesi. Tämän jälkeen asiakkaalla on mahdollisuus käydä verkkopankissaan kauppaa arvopapereista. Osakkeiden ostaminen käy niin, että valitset haluamasi osakkeen, jonka jälkeen valitset haluamasi ostohinnan ja osakkeiden määrän. Tämän jälkeen asetat vielä eräpäivän, jonka jälkeen toimeksianto lähtee osakkeenvälittäjällesi. Mikäli haluat saada osakkeet mahdollisimman nopeasti, hinnaksi kannattaa laittaa nykyistä pörssikurssia muutama prosentti korkeampi hinta. Mikäli löytyy myyjä, kuka haluaa myydä osakkeensa sinun ostohinnalla, saat muutaman pankkipäivän sisällä osakkeesi verkkopankkiisi. Osakkeenvälittäjä veloittaa ostoksesta tietyn hinnan, joka määräytyy yleensä ostohinnan mukaan euroina. Hinnat voivat kuitenkin vaihdella suuresti eri osakkeenvälittäjien välillä ja heillä saattaa myös olla erilaisia kampanjoita, joten kilpailuttaminen on tärkeää, jotta löydät parhaiten tarpeitasi vastaavan osakkeenvälittäjän. (Taloussuomi 2016.)

Osakkeet ovat isompi riskisiä sijoituksia verrattuna pankkitalletuksiin, mutta oikeaoppisella sijoittamisella riskiä voi pienentää todella paljon. Hyvä aika ostaa osakkeita on, kun osake on aliarvostettu, eli osakkeen hinta on alhaisempi, kuin mitä todellisen markkinahinnan pitäisi olla. Hyvä aika myydä osakkeita taas on, kun osake on yliarvostettu, eli osakkeen hinta on korkeampi, kuin mitä markkinahinnan pitäisi olla. Hyvä esimerkki yliarvostetusta osakkeesta lyhyen ajan sisällä on Nintendo. Heinäkuussa Pokémon Go peli ilmestyi mobiililaitteille, minkä seurauksena Nintendon osake nousi viikon aikana 120%, vaikka Nintendon omistaa Pokémon Go:n valmistaneesta yhtiöstä Nianticista alle 15%. Kun Nintendo tiedotti, että Pokémon Go ei ole heidän yhtiönsä valmistama peli, romahti Nintendo osake 18% ja alamäki jatkui seuraavinakin päivinä. Osakkeen etuna on se, että osakkeet ovat todella likvidejä, joten niitä on todella helppo ja vaivaton ostaa ja myydä nopeasti. Mikäli osake hyppää päivässä 10 % voi sen myydä saman päivän aikana ja kerätä voiton. Osakkeissa on kuitenkin myös huonoja puolia, koska osakkeet voivat heittelehtiä todella paljon lyhyen ajan sisällä, mutta hyvin hajautettuna salkun tuotto on keskimääräisesti useita prosentteja, ja hyvin hoidettu salkku saattaa päästä lähelle 10 %. (Digitoday 2016; Taloussuomi 2016.)

Osakkeita pidetään yleisesti parhaana sijoitusmuotona koska:

- Pitkällä aikavälillä osakkeet tuottavat eniten niin Suomessa kuin ulkomailla.
- Osakkeiden avulla saa parhaan hajautuksen.

- Suurien yhtiöiden osakkeet ovat todella likvidejä, eli ne on todella helppo vaihtaa käteiseksi.
- Osakkeiden kurssit eivät suoranaisesti ole sidoksissa korkotasoon. Alhaiset korot eivät siis välttämättä pudota osakkeiden arvoja alas, vaan päinvastoin saattavat jopa kasvattaa, koska korkosijoittajat vaihtavat sijoituksensa paremmin tuottaviin sijoituksiin, eli osakkeisiin.
- Sijoittaessasi osakkeisiin joudut tutustumaan tarkemmin talouselämään ja yrityksiin, koska näin saat tietoa sijoituskohteestasi ja yleisestä markkinatilanteesta. Yleinen tieto on vain hyväksi. (Pesonen 2013.)

2.3.4 Sijoitusrahastot

Sijoitusrahastot ovat pääomamarkkinoilla toimivien yritysten tarjoama sijoitusmuoto, jossa monet eri asiakkaat sijoittavat rahaa yhteiseen rahastoon ja tätä salkkua hoitaa rahastonhoitaja, joka tekee kaikki sijoitus päätökset. Asiakkaat eivät siis vaikuta sijoituspäätökseen millään tavalla vaan ainoastaan rahoittavat tätä rahastoa. Rahastot toimivat näin, on esimerkiksi olemassa osakerahasto, jossa osuus on 100 kappaletta. Tämän rahaston arvo on nyt 100 000 €, joten yhden kappaleen arvo on 1000 €. Nämä kaikki osuudet on jaettu kaikkien merkitsijöiden kesken, ja mikäli rahastonhoitaja on todella taitava työssään ja saa rahaston arvon tuplaantumaan 200 000 €, niin jokaisen yksittäisen kappaleen arvo on 2000 €. Näin kaikki 100 kappaletta muodostavat yhdessä tuon kyseisen rahaston arvon. Rahastoja voi merkitä ja lunastaa esimerkiksi helposti verkkopankissa ja rahastot ottavat aktiivisesti vastaan merkintöjä ja lunastuksia kaiken aikaa, joten rahastot saavat kokoajan uutta pääomaa sijoituksilleen. (Puntonen & Kivisaari.)

Rahasto eroaa hinnaltaan osakkeisiin nähden siten, että rahastoilla on hallintopalkkio, joka on vuodessa yleensä 0,5-3 % riippuen rahaston tyypistä ja yleisesti rahaston antajan yrityksen hintatasosta. Tämä hallinnointipalkkio vähennetään rahaston yhteisestä kassasta ja yleinen tapa vähentää palkkiota on siten, että jokaisena pankkipäivänä vähennetään pieni osa, jotta ihmiset eivät myy osuuksiaan juuri ennen hallinnointipalkkion maksupäivää. (Puntonen & Kivisaari.)

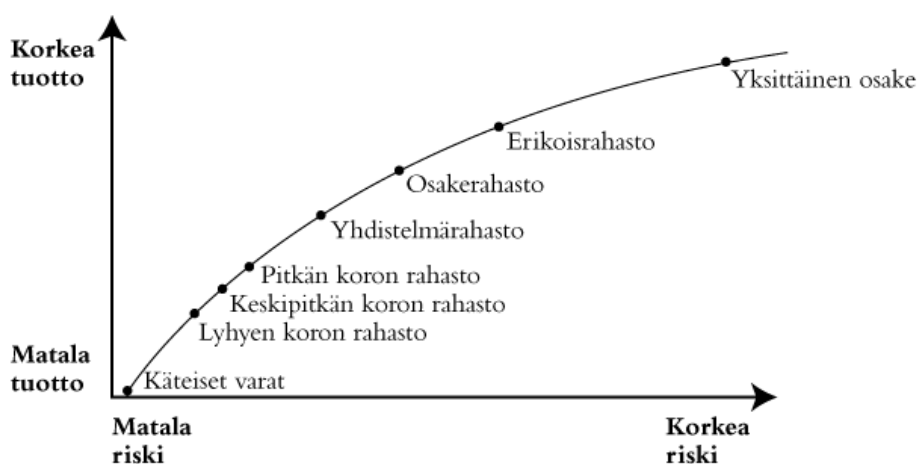
Esimerkiksi pankit tarjoavat sijoitusrahastoja. Yksittäinen rahasto sijoittuu yleensä tiettyyn maanosaan tai yksittäiseen maahan, tiettyyn riskiin väliltä 1-5 (1 on pienin riski ja 5 on suurin) ja tiettyyn arvopaperilajiin, kuten esimerkiksi osakkeisiin, korkoihin tai yhdistelmärahasto näistä kahdesta. Rahasto voi olla esimerkiksi suomalaiset pörssiyritykset, eurooppalaiset suuryritykset, yhdysvaltalaiset lääkeyhtiöt tai joukkovelkakirjalainat. Rahaston etuna on se, että asiakkaan ei tarvitse tietää sijoittamisesta hirveästi, eikä hänen tarvitse seurata markkinoita yhtä ahkerasti, kuten pörssiosakkeiden kanssa. Haittana on se, että rahastot ovat kalliimpia asiakkaalle, kuin osakkeet, joten tuotto voi jäädä pienemmäksi, sekä rahastot ovat yleisesti

hitaampia, kuin todella likvidiset osakkeet, joita voi ostaa todella lyhyeksikin aikaa, koska kurssit voivat heitellä päivässä todella paljon. Rahastoissa on todella paljon erilaisia kohteita ja yksittäisen sijoituskohteen arvo ei sijoitusrahastolain mukaan saa olla yli 10 % rahaston arvosta. Tämän takia rahaston arvo ei heittelehdi paljoa, ellei koko ala tai maa ole menossa todella hyvään/huonoon suuntaan. (Kontkanen 2011, 125-127; Punttonen & Kivisaari.)

2.4 Sijoitussuunnitelma

Sijoitussuunnitelma on hyödyksi jokaiselle sijoittajalle, kokemuksesta tai varallisuudesta riippumatta. Ensiksi kannattaa selvittää, paljonko on rahaa ja velkoja yhteensä. Sen jälkeen kuinka paljon kuukaudessa rahaa jää käteen velkojen jälkeen. Näiden jälkeen onkin hyvä pohtia, kuinka paljon itse haluaa ja pystyy sijoittamaan. Seuraavaksi on hyvä pohtia omaa riskisietokykyä, eli kuinka suuri riskisiä sijoituksia on valmis tekemään. Suurempi riskisillä sijoituksilla on suurempi mahdollisuus tienata tai menettää enemmän. Kun oma riskitaso on tiedossa, onkin aika siirtyä sijoittamaan. (Koistinen.)

Sijoittamisen tärkein neuvo on: hajauta, hajauta ja hajauta, sillä näin sijoitusten riskiä voidaan pienentää todella paljon. Tämän voi tehdä esimerkiksi siten, että sijoittaa vaikka kuukausittain 100 €, jolloin ajallinen hajautus käy toteen. Mikäli oma riskitaso on korkea, voi sijoittaa esimerkiksi 10 % korkoihin, 30 % keskitason riskin yhdistelmärahastoihin ja loput 60 % osakkeisiin. Rahastoissa ja osakkeissa voi yrittää hajauttaa eri aloihin ja eri maihin/maanosiiin. Näin saadaan aikaiseksi todella hyvä hajautus, jolla sijoitusten menettämisen riski pienenee todella paljon ja keskituotot kasvavat. Kaikkia säästöjä ei kuitenkaan kannata pitää rahastoissa tai osakkeissa, koska elämässä voi sattua yllättäviä asioita, joihin voi upota paljonkin rahaa, kuten esimerkiksi auton hajoaminen. Tämän vuoksi kannattaa pitää pankkitilillä tai jossakin muussa todella likvidissä ja riskittömässä paikassa rahoja, joilla voi kattaa onnettomuudet. (Koistinen.)

Kuvio 2: Muutamien sijoitusmuotojen vertailu tuotto-odotuksen ja riskin suhteen. (Puttonen & Repo 2011, 34).

3 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Tutkimus tuottaa uutta tietoa, joka edistää tiedettä ja auttaa käytännössä. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkimusongelman kuvaaminen ja mahdollinen ratkaisu. (Järvinen & Järvinen 2011, 3 & 8.)

Valitsin tutkimusmenetelmäkseni kvalitatiivisen eli laadullisen menetelmän. Päädyin tähän tutkimusmenetelmään siksi, että minun mielestäni tutkimusongelmaani pystyy tutkimaan kvalitatiivisilla metodeilla paremmin, koska pystyn itse havainnoimaan asiaa teemahaastatteluiden kautta. Näin pääsen syvemmin keskustelemaan nuorison kanssa syistä, jotka johtavat siihen, että sijoittaminen ei kiinnosta. Pystyn myös kysymään nuorilta olisiko joitakin tapoja, joilla heidän innostustaan sijoittamista kohtaan saisi kasvatettua.

Kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa tutkimusta, jonka avulla yritetään luoda uutta tietoa ilman kvantitatiivisia menetelmiä, eli määrällisiä menetelmiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa teoriaa pyritään kuvaamaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan mahdollisimman syvällisesti. Tämä kaikki tehdään käyttämällä sanoja ja lauseita. Tutkimuksessa tutkitaan yksittäisiä tapauksia tai todella pieniä ryhmiä. Kvantitatiivisen tutkimuksen tapaisia massiivisia numerollisia kuvia ja yleistämistä ei käytetä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yhdenkin yksilön poikkeava käytös on arvokasta tietoa, jota ei sivuuteta. Jokaisesta tutkittavasta yritetään saada mahdollisimman paljon tietoa. (Kananen 2014, 16-19.)

Kvalitatiivinen tutkimus alkaa tutkimusongelmasta. Tutkimusongelman jälkeen se määritellään ja rajataan, mikäli se on tarpeellista, näin saadaan tutkittua ainoastaan haluttuja kohteita. Seuraavaksi muutetaan tutkimusongelma tutkimuskysymykseksi/tutkimuskysymyksiksi, joilla saadaan vastaus tutkimusongelmaan. Tämän jälkeen tehdään tutkimussuunnitelma, jonka perusteella tutkimusprosessi voidaan aloittaa. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tutkimussuunnitelma saattaa muuttua usein tutkimuksen edetessä. Se kuuluukin asiaan. Todella harvoin kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma ei muutu. Kun ilmiötä ei kunnolla tiedetä, niin tutkimuksen eteneminen voi muokata tutkimussuunnitelmaa ja jopa tutkimuskysymystä. Tavoitteena on teorian ymmärtäminen, joten uusi tieto voi muokata vanhoja väittämiä. (Kananen 2014, 27-46.)

3.1 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on Suomen suosituin tapa kerätä kvalitatiivista aineistoa. Haastattelun idea on siinä, että kysytään suoraan mitä mieltä ihminen on asiasta. Kaverilta voi esimerkiksi kysyä, että pitääkö hän eniten mansikkajäätelöstä. Näin saadaan suoraan vastaus, mutta myös päätelmien avulla voidaan tehdä ratkaisuja. Mikäli kaveri ostaa aina mansikkajäätelöä, on

helppo päätellä, että mansikkajäätelö on hänen suosikkinsa, näin tutkijakin voi päätellä, jos suoraan kysyminen ei onnistu. (Eskola & Vastamäki 2010, 26.)

Teemahaastattelu poikkeaa normaalista haastattelusta siten, että teemahaastattelussa aihepiirit on valmiiksi määritelty. Haastattelija ja haastateltava keskustelevat rennossa ilmapiirissä. Haastateltava olisi pyrkimys saada vastaamaan mahdollisen vapautuneesti, jotta hän vastaa mahdollisimman totuudenmukaisesti. Tähän päästään esimerkiksi sillä, että haastattelu on keskustelunomainen ja haastattelijan olisi hyvä löytää aihepiirin sisältä asioita, jotka kiinnostavat haastateltavaa. Presidentti Koivisto pyrki haastattelun vapautuneisuuteen siten, että hän esitti kysymykset ilmeettömästi, välinpitämättömästi ja kyllästyneenä. Presidentti Ahtisaari taas keskusteli jostakin henkilökohtaisesta aiheesta kuten lapsista, jotta haastateltavan ja haastattelijan välille syntyisi luottamus. (Eskola & Vastamäki 2010, 26-27.)

Teemahaastattelussa on tiettyjä hyviä ja huonoja puolia. Aloitan hyvillä puolilla:

- Haastateltava on subjektiivinen, eli hän kertoo oman mielipiteensä aiheesta ja samalla hänellä on mahdollisuus olla osa tutkimusta, tällaista mielipidettä voi olla mahdollonta saada kyselyillä
- Jos tutkittava aihe on uusi tai tuntematon, niin tutkijalla voi olla todella vaikea miettiä mitä kysyä. Haastattelulla voi aueta uusia alueita tutkimukseen liittyen.
- Haastattelussa näkee myös haastateltavan eleet, ilmeet ja suhtautumisen, joista voi tehdä päätelmiä.
- Haastattelussa voidaan pyytää perusteluja, tarkennusta ja lisäkysymyksiä.
- Riippuen haastateltavasta, haastattelussa tietyt ihmiset voivat helpommin puhua vaikeista tai aroista asioista. Asiantuntijat ovat kiistelleet siitä, että onko aroista aiheista puhuminen helpompi kyselyllä vai haastattelulla, mutta uskon, että vastaavan oma persoona ja haastattelijan persoona ratkaisee tämän asian.

Seuraavaksi huonot puolet:

- Haastattelijat saattavat antaa valkoisia valheita, jotta he vaikuttavat paremmilta kansalaisilta ja he saattavat pelätä, että haastattelija tuomitsee heitä.
- Haastattelija saattaa myös vaieta noloista asioista, kuten omista sairauksista, riippuvuuksista tai tietämättömyydestä. (Hirsjärvi & Remes 1997, 199-202.)

Hyvä haastattelupaikka on tärkeää haastattelun onnistumisen kannalta. Haastattelupaikkoja on esimerkiksi: työpaikka, koulu, jommankumman kotona, kahvilassa tai kadulla. Haastateltavan on mietittävä tarkkaan missä hän saa eniten irti haastateltavassa. Haastateltavan koti voikin olla todella hyvä paikka, koska siellä haastateltava pystyy rentoutumaan, mutta toisaalta siellä saattaa olla paljon häiriötekijöitä (televisio, perheenjäsenet ja lemmikit). Työpaikka taas saattaa olla stressaava ja kahvila liian meluisa. Haastattelijan on siis osattava valita juuri oikea paikka tehdä haastattelu. (Eskola & Vastamäki 2010, 29-31.)

3.2 Havainnointi

Havaintojen tekeminen on tärkeä osa elämäämme. Sen avulla pystymme hahmottamaan ja reagoimaan ympäristöömme. Havainnointi on kumulatiivista, eli aiemmat havainnot vaikuttavat uusiin havainnoiteihin ja poikkeamat kummastuttavat ja herättävät huomiomme. Tieteellisissä tutkimuksissa tehdään havaintoja, jotka auttavat meitä ymmärtämään tutkimuksen tuloksia. (Grönfors 2010, 154.)

Teemahaastatteluja tehdessäni tekemiini havaintoihin liittyy esitieto siitä, mitä olen aikaisemmin elämässäni jo kokenut nuorten suhtautumisesta sijoittamiseen. Näin tekemäni havainnot, joko vahvistavat tai heikentävät aiempia havaintojani. Tämä on myös hyödyksi siten, että poikkeamat varmasti luovat ihmetystä ja pääsen syvemmin keskustelemaan näistä poikkeamista.

4 Tutkimuksen toteutus

Toteutin tutkimuksen teemahaastattelulla. Halusin pitää keskustelun kevyenä ja huolettomana, jossa se pystyy kulkemaan omalla painollaan aihealueen sisällä. Kehitin kuitenkin avustavia kysymyksiä, joita voin esittää, jos keskustelu karkaa raiteiltaan tai aiheet meinaavat loppua. Valmiilla kysymyksillä saan myös eniten haluamiini kysymyksiin vastauksen, näitä tärkeimpiä kysymyksiä olivat esimerkiksi: miten nuoret saadaan sijoittamaan, mitä pankki voisi tehdä, jotta nuoret innostuisivat sijoittamisesta ja pitäisikö yläasteella/lukiossa/ammattikoulussa olla enemmän opetusta sijoittamiseen liittyen. Tällä hetkellä yläasteella ja lukiossa asiaa käsitellään todella suppeasti ja ammattikouluissa linjasta riippuen ei ehkä yhtään. Kirjoitin muistiinpanoja ylös jokaisesta haastattelusta, jotta haastatteluiden tuloksia on helpompi tarkastella jälkikäteen.

Haastateltavat valitsin lähipiiristäni. Yritin valita eri koulutusalojen henkilöitä sekä molempaa sukupuolta ja ikähaitarilta 18-29-vuotiaita monipuolisesti, mutta sain enemmän hieman nuorempia eli alle 25-vuotiaita. Haastattelut on tehty kesän ja syksyn aikana 2016. Haastattelupaikat sovittiin yhdessä haastateltavien kanssa ja suosituimmat paikat olivat haastateltavan koti ja yleiset ruokailupaikat sekä kahvilat.

4.1 Käsittely ja haastateltavien perustiedot

Kun kaikki haastattelut oli tehty, aloin vertailla tuloksia ja tein vielä syvempää tulosten tarkastelua. Minulle alkoi muodostua käsitys siitä, miksi nuoriso ei ole innostunut sijoittamaan. Tein myös Excel taulukon, jossa tein tätä vertailua. Tämän Excel taulukon avulla oli selkeämpää tarkastella yleiskuvaa kaikista teemahaastatteluilta ja sain vastauksista säännöllisyyttä. Tässä ovat henkilöt, joita haastattelin opinnäytetyötäni varten.

Sukunimi	Kylliäinen	Mikkonen	Nihtilä	Nuutinen	Nyman	Valtanen
Sukupuoli	Mies	Mies	Mies	Nainen	Nainen	Mies
Ikä	27	23	22	22	21	28
Asumistilanne	Vuokralla	Vuokralla	Vanhempien luona	Vuokralla	Vanhempien luona	Vuokralla
Elämäntilanne	Opiskelija	Opiskelija	Töissä	Töissä	Opiskelija	Opiskelija
Onko sijoituksia	Ei	On	Ei	Ei	On	Ei

Taulukko 2: Haastateltavien perustiedot

Avustavat kysymykset haastateltaville:

- Mistä sijoituskohteista olet kuullut?
- Omistatko sijoituksia?
- Miksi omistat/et omista?
- Oletko kiinnostunut sijoittamisesta?
- Olisiko sinun mielestäsi tarpeellista, että kouluissa opetettaisiin enemmän sijoittamisesta?
- Onko iällä ja sukupuolella väliä siihen, että sijoittaako henkilö?
- Miten pankit voisivat innostaa nuoria, jotta he alkaisivat sijoittamaan enemmän?

Aloitin teemahaastatteluiden suunnittelun pohtimalla avustavia kysymyksiä, joita voin kysyä, mikäli haastattelu ei tunnu etenevän eteenpäin tai aiheet meinaavat loppua. Samalla näillä avustavilla kysymyksillä saan vastauksia tärkeimpiin kysymyksiin: miksi nuoret eivät sijoita ja miten pankit saavat nuoret sijoittamaan. Halusin myös saada selville mistä sijoitusinstrumenteista haastateltavat tietävät eniten, koska näin saan selville olivatko omaan työhöni rajatut sijoitusinstrumentit hyvin valittu. Minua kiinnosti myös, mitä mieltä haastateltavat ovat siitä, onko iällä ja sukupuolella väliä, että sijoittaako nuori vai ei. Itse olen nimittäin huomannut paljon enemmän, että hieman vanhemmat nuoret ja etenkin miehet sijoittavat enemmän, joten haluan saada tietoa muiltakin.

4.2 Mitä sijoituksia haastateltavilla on ja mistä he ovat tietoisia

Kaikista haastatteleistani henkilöistä vain yksi henkilö on sijoittanut osakkeisiin ja rahastoihin. Mikkonen, joka opiskelee myös tradenomiksi ja on ollut pidemmän aikaa kiinnostunut sijoittamisesta ja sijoittanut aktiivisesti. Ainoastaan yksi ihminen oli sijoittanut ainoastaan rahastoihin. Nyman, kenelle oli sijoitettu rahastoja, kun hän oli pieni ja hän on itse siirrellyt varoja rahastoista pois ja takaisin. Loput haastateltavat eivät olleet sijoittaneet rahojaan mitenkään, vaikka tässä ryhmässä oli kaksi tradenomiopiskelijaa. Kukaan ei ollut tehnyt määrä-

aikaista pankkitalletusta, mutta kolmella ihmisellä oli ASP-tili. Tulokset yllättivät minua, koska ajattelin, että noin puolet haastateltavista olisi sijoittanut edes yhteen kohteeseen ja 2-3 olisi sijoittanut useampaan kohteeseen. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

Kaikki haastateltavat olivat kuulleet osakkeista ja tiesivät suurin piirtein miten ne toimivat (osa yrityksestä ja käydään kauppaa pörssissä, neljä ihmistä tiesi mitä on osinko ja miksi sitä jaetaan). Kaikki olivat myös kuulleet rahastoista, mutta kaksi ihmistä ei suoraan muistanut rahaston nimeä vaan selittivät suullisesti rahaston oikein. Kaikki mainitsivat myös erilaiset pankkitalletukset ja ASP-tilin. Mikkonen ja Kylliäinen mainitsivat myös raaka-aineet, mutta kumpikaan ei tiennyt niiden kaupankäynnistä mitään, eivätkä he tienneet missä raaka-aineisiin voisi sijoittaa. Rahastoihin ja osakkeisiin sijoittanut mies mainitsi myös esimerkiksi obligaatiot, joukkovelkakirjalainat ja ETF:t eli rahastot, jotka on listattu pörssiin (Nordnet). (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

4.3 Miksi haastateltavat ovat sijoittaneet tai eivät ole?

Käsittelen ensiksi ketkä ovat sijoittaneet ja miksi he ovat sijoittaneet. Tämän jälkeen käsitellen heidät ketkä eivät ole sijoittaneet ja kerron, miksi he eivät ole sijoittaneet.

Mikkonen kiinnostui kanssani samaa aikaan sijoittamisesta yläasteella. Minä kuitenkin aloitin sijoittamisen häntä aikaisemmin, kun täytin 18 vuotta. Aloitettuani sijoittamaan puhuin hänen kanssa tästä paljon ja myöhemmin hänkin alkoi sijoittaa. Kiinnostus syntyi siitä, että olisi ”makeeta” omistaa osakkeita, rahastoja ja tienata rahaa, kuten aikuiset sijoittajat ja tämä olisi parempi vaihtoehto pelikoneille ja pitkävedolle. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

Nyman taas ei ole erityisen kiinnostunut, mutta koska hän omistaa rahastoja hän on joutunut perehtymään miten ne toimivat. Tehtyään voittoa rahastoilla sijoittaminen alkoi kiinnostaa hieman enemmän. Hän aikookin myöhemmin sijoittaa enemmän, kun on rahaa. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

Kaikilla muilla haastattelijoilla oli melko samanlaisia syitä, miksi he eivät ole sijoittaneet. Yleisin syy oli se, että heillä ei ole tarpeeksi rahaa sijoittamiseen ja heillä ei ole sijoittamisesta tarpeeksi tietoa, jotta he uskaltaisivat sijoittaa. He kertoivat myös, että he näkevät sijoittamisen aikuisten asiana, jota tekevät heidän vanhempiansa ikäiset aikuiset. Nuutinen myös sanoi, että hän ei ole miettinyt sijoittamista, koska hänen vanhempansa tai lähipiirinsä ei ole koskaan sijoittanut. Hän sanoi syyksi myös sen, että hänen pankkinsa ei ole koskaan puhunut tai ehdottanut hänelle sijoittamista. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

4.4 Ovatko haastateltavat kiinnostuneita sijoittamisesta?

Tämä koskee vain heitä, jotka eivät ole aikaisemmin sijoittaneet, koska molemmat sijoittajat olivat kiinnostuneita sijoittamisesta. Kaikki neljä, jotka eivät olleet sijoittaneet sanoivat, että heitä kiinnostaisi sijoittaa tulevaisuudessa, kun on säännölliset tulot ja enemmän kokemusta sijoittamisesta ja elämästä. Valtanen sanoi, että hän haluaisi jo nyt sijoittaa, mutta hänellä ei ole tarpeeksi ylimääräistä rahaa ja osittain oman saamattomuuden takia hän ei ole ryhtynyt vielä sijoittamaan. Hän myös haluaisi ensin lukea sijoittamisen alkeista. Olemme keskustelleet sijoittamisesta hänen kanssaan vapaa-ajalla muutenkin. Keskustelimme myös syistä, minkä takia sijoittaminen kiinnostaa tulevaisuudessa. Kaikilla syy oli sama, että pystyisi säästämään tulevaisuutta varten ja samalla tienaisi rahaa, jos sijoitukset ovat hyviä. (Teema-haastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

4.5 Miksi nuoret eivät sijoita yleisesti?

Puhuimme haastateltavien kanssa yleisesti siitä, että miksi monet nuoret eivät sijoita ja mitä syitä tähän löytyy. Kaikki olivat samaa mieltä siitä, että mikäli nuorella ei ole hirveästi rahaa hän ei halua tuhlaa viimeisiä rahojaan osakkeisiin vaan mieluummin säästää etelänmatkaan tai huvitteluun. Kaikki sanoivat myös sitä, että mikäli nuorella ei ollut lähipiirissä jotakin ihmistä, kuka auttaisi sijoittamisessa, niin todennäköisesti nuori ei sijoita. Tähän liittyy myös se, että tällöin nuorilla ei ole tarpeeksi tietoa sijoittamisesta ja se koetaan vaikeana/pelottavana asiana sekä riski rahojen menetyksestä. Kaikki myös uskoivat, että joitakin nuoria olisi todella vaikea saada sijoittamaan, jos heitä ei kiinnosta sijoittaminen yhtään ja jos sitä pidetään täysin turhana asiana mihin kuluu vain rahaa. Mikkonen uskoo myös, että pankkiin meneminen ja yhteyden ottaminen on nuorille paljon harvinaisempaa. Mikäli pankki ei ota ensimmäistä askelta kohti sijoittamisen aloittamista, niin nuori harvemmin yksin lähtee pankkiin avaamaan arvo-osuustiliä. Valtanen myös uskoi, että nuorille aletaan tarjota sijoittamista enemmän pankeissa, kun nuoret tulevat keskustelemaan ensimmäisestä asuntolainasta. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

4.6 Pitäisikö omaa taloutta ja sijoittamista opettaa enemmän koulussa?

Henkilökohtaista taloutta ja etenkin sijoittamista opetetaan kouluissa todella vähän, joten halusin saada haastateltavien mielipiteen siitä, että pitäisikö näitä asioita opettaa enemmän. Itse olen sitä mieltä, että pitäisi opettaa enemmän ja olen puhunut koulussa muiden opiskelijoiden kanssa siitä, että sijoittamisesta olisi mielenkiintoista oppia enemmän. Kävin ammattikorkeakoulussa opintojakson sijoittamisesta, joka oli omasta mielestäni mielenkiintoisin ja hauskin opintojakso koko opiskelun aikana. Tämä johtuukin varmasti siitä, että sijoittaminen on niin lähellä omaa sydäntä ja opin tämän opintojakson aikana paljon uusia asioita.

Kaikkien haastateltavien mielestä kouluissa pitäisi opettaa enemmän henkilökohtaista taloutta ja sijoittamista. Neljä haastateltavaa oli kuitenkin sitä mieltä, että sijoittamisen opettamisen pitäisi tapahtua pääasiassa lukiossa tai ammattikoulussa. Syitä tähän olivat muun muassa, koska ala-ikäiset eivät ole niin kiinnostuneita sijoittamisesta (eivätkä voi tehdä arvopaperikauppaa ilman vanhempien suostumusta) ja tällöin se olisi parempi opettaa myöhemmin. Toiset kaksi taas olivat sitä mieltä, että sijoittamista pitäisi opettaa enemmän jo yläasteella, koska näin sijoittamiselle saisi jo hyvän pohjan nuorena. Yläasteella pitäisi opettaa enemmän esimerkiksi verotusta ja henkilökohtaista taloutta, tästä olivat kaikki samaa mieltä. (Teema-haastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

4.7 Onko iällä ja sukupuolella väliä?

Halusin tietää mitä mieltä haastateltavat ovat siitä, että onko iällä ja sukupuolella väliä sijoittaako nuori vai ei. Tämän tiedon avulla pystyisi ehkä saamaan uusia asiakkaita mainostamalla tietyn ikäisten ja sukupuolisten käyttämällä kanavilla kuten esimerkiksi naisten-/miestenlehdet.

Kaksi ihmistä sanoi, että ei usko, että ikä tai sukupuoli vaikuta siihen onko nuori kiinnostunut sijoittamisesta vai ei. Neljä ihmistä sanoi, että iällä on väliä ja mitä vanhemmaksi nuori tulee, niin sitä todennäköisemmin hän kiinnostuu sijoittamisesta. Kaksi ihmistä sanoi, että sukupuolella on väliä ja heidän mielestään miehet sijoittavat enemmän, joka johtuu siitä, että miehiä kiinnostaa talous enemmän ja he ovat valmiimpia ottamaan riskejä. Toinen tämän mielipiteen omaavista oli Valtanen ja toinen Nuutinen. Nämä kaikki mielipiteet ovat haastateltavien omien kokemusten mukaisia ja kaikki olivat sitä mieltä, että eniten kiinnostukseen sijoittamista kohtaan tuo henkilön lähipiiri, tausta, koulutus ja työ. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

4.8 Miten pankit voisivat innostaa nuoria sijoittamaan?

Kaikista kysymyksistä tämä oli minulle tärkein, koska näin pystyn pankeille puhumaan siitä, mitä heidän pitäisi tehdä toisin, jotta nuoret alkaisivat sijoittaa enemmän.

Sain haastateltavilta todella paljon erilaisia ideoita, mutta tietyt samat ideat toistuivat, joten aloitan niillä ideoilla, mitä ehdotettiin eniten. Kaikki mainitsivat sen, että pankki ottaisi asiakkaaseen yhteyttä sähköpostilla tai soittamalla ja pyytäisi käymään konttorissa keskustelussa sijoittamisen aloittamisesta. Kaikkien mielestä tämä olisi hyvä idea, koska näin sijoittamisesta pääsisi keskustelemaan ammattilaisen kanssa ja arvo-osuustilin avaaminen ja muu neuvonta hoituisi samalla kerralla, mikäli asiakas aloittaa sijoittamisen. Toinen kaikkien mainitsema idea oli se, että pankkien omilla verkkosivuilla olisi paljon helposti luettavaa ja ymmärrettävää tietoa sijoittamisesta. Tämä voisi olla tietynlainen sijoittamisen aloitusteksti

kuvien kera, joka olisi todella helposti ymmärrettävissä. Aluksi voitaisiin kertoa, miten sijoittaminen aloitetaan. Konttorissa avataan arvo-osuustili ja tämän jälkeen omassa verkkopankissa pääsee ostamaan ja myymään arvopapereita. Samalla kerrotaisiin vinkkejä sijoittamiseen esimerkiksi sijoitussuunnitelman teko, riskeistä, erilaisista sijoitusinstrumenteista ja kaikista tärkeimmästä eli hajauttamisesta. Tässä pankki voisi esimerkiksi painottaa sitä, että mikäli asiakas ei itse halua seurata yrityksiä hän voisi vain sijoittaa rahastoihin. Verkkosivuilla voisi myös olla muutaman asiakkaan kertomus heidän kokemuksistaan sijoittamisesta. Tämä voisi kannustaa ja helpottaa muidenkin ihmisten sijoitusinnostusta. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

Seuraavaksi käyn läpi yksittäisiä ideoita, mitä haastateltavat sanoivat. Kylliäinen ehdotti, että pankki voisi suunnitella älylaitteille applikaation, joissa olisi perustietoa sijoittamisesta ja esimerkiksi peli, jossa sijoitetaan leikkirahalla. Tämä voisi saada nykyajan nuoret innostumaan sijoittamisesta, etenkin jos mukaan laitetaan taulukko, jossa voi vertailla kuinka hyvin on pärjännyt muihin pelaajiin nähden. Pelissä kurssit päivittyisivät oikean elämän kurssien mukaan. Kylliäinen myös ehdotti, että pankit voisivat yrittää houkutellessa uusia sijoittajia tarjouksilla. Esimerkiksi siten, että kun avaat arvo-osuustilin, saat ensimmäiset pörssikauppasi ilman kuluja. Sama mies ehdotti myös, että nuorten täyttäessä 18 vuotta heille soitettaisiin ja pyydetäisiin käymään konttorilla, joissa heidän kanssaan keskusteltaisiin sijoittamisen aloittamisesta ja samalla annettaisiin syntymäpäivälahja. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

Nyman ja Nihtilä, molemmat ehdottivat sitä, että pankki lähettäisi työntekijän luennoimaan esimerkiksi kouluun tai tapahtumaan missä yritetään mainostaa sijoittamista etenkin nuorille. Hän tekisi esityksen sijoittamisen aloittamisesta ja samalla vastailisi yleisön kysymyksiin ja lopuksi jakaisi esitteen sijoittamisesta ja lahjan. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

Mikkosella oli vielä ehdotus, että pankki kutsuisi asiakkaan keskustelemaan sijoituksista, mutta pankilla olisi valmiina tietyn tyyppisiä ”valmispaketti sijoituksia”, mitä olisi eri riskitasoisina. Kaikkein suuri riskisimmässä paketissa olisi esimerkiksi suurin osa osakkeita ja hieman osakerahastoja. Keskitason riskin paketissa olisi osakkeita, rahastoja ja hieman korkosijoituksia ja kaikista matala riskisimmässä paketissa olisi eniten korkosijoituksia ja hieman rahastoja ja osakkeita. Tämän onnistuminen vaatisi kuitenkin todella paljon työtä, koska kurssit heittelevät. Pankit eivät myöskään todennäköisesti halua suosia tiettyjä sijoituskohteita, mutta jos pankki saisi nämä ongelmat hoidettua, idea voisi toimia. Hinta näillä paketeilla voisi vaihdella 100-1000 € välillä. (Teemahaastateltavat 2016, henkilökohtainen tiedonanto.)

5 Johtopäätökset tutkimuksesta

Kuten aikaisemmin olin itsekin pohtinut asiaa, nuoret eivät sijoita erityisen innokkaasti. Kuu-desta haastateltavasta vain kaksi oli sijoittanut elämänsä aikana. Myös kaikkien haastateltavien mielestä, suurin osa nuorista ei sijoita. Suurimmaksi syyksi heille, ketkä eivät sijoita ja heidän lähipiirillä, jotka eivät sijoita tähän oli se, että nuorilla ei ole tarpeeksi rahaa, heillä ei ole uskallusta aloittaa sijoittamista (osittain tiedon puutteen takia ja osittain riskien takia) ja sijoittaminen koettiin vaikeana asiana. He kuitenkin uskoivat, että nuoria kiinnostaa myöhemmässä vaiheessa sijoittaminen, kunhan opiskelut on suoritettu ja vakiotyöpaikka on löytynyt, koska tällöin kassavirta on vakaampi ja silloin voi tehdä lisää rahaa sijoittamalla.

Suurimmalla osalla haastateltavista iällä ja sukupuolella ei ole väliä sijoittaako nuori vai ei, mutta kahden mielestä tällä oli väliä. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että nuoren taustat vaikuttavat eniten sijoittamisen aloittamiseen. Kaikkien mielestä koulussa pitäisi myös opettaa enemmän henkilökohtaisesta taloudesta ja sijoittamisesta.

Pankit voisivat yrittää kannustaa nuoria sijoittamaan olemalla aktiivisempia nuorten suhteen, eli he voisivat soittaa nuorille ja kutsua heitä tapaamiseen. Myös sijoittamisesta opettaminen ja mainostaminen olisi hyvä tapa saada nuoria aktivoitumaan, tätä opettamista ja mainostamista voisi esimerkiksi olla pankin omilla verkkosivuilla ja mainoskirjeenä nuoren sähköpostiin. Erilaisilla tarjouksilla ja alennuksilla voitaisiin myös yrittää kannustaa nuoria aloittaa sijoittamista. Erilaisissa tapahtumissa ja kouluissa yksittäiset vierailevat luennoitsijat voisivat myös saada nuoria innostumaan. Villimmät ideat miten nuoria saisi aktivoitumaan olivat älylaitteille applikaatio, jossa on tietoa sijoittamisesta ja sijoituspelejä, sekä pankeille kehitettävä uusi tuotepaketti, joka toimisi aloituspakkauskseen sisältäen erilaisia sijoituskohteita.

6 Yhteenveto

Viimeisessä luvussa kokoan yhteen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelun ja oman oppimisen arvioinnin. Aineiston ja teemahaastatteluiden avulla loin tutkimuksen, josta sain todella paljon erilaisia tuloksia ja etenkin teemahaastatteluista sain sellaisia ideoita, joita minulle ei olisi tullut ikinä mieleen. Nämä teemahaastattelut antoivat tutkimukseeni todella paljon syvyyttä ja luovia ratkaisuja tutkimusongelmaani.

Teoreettinen viitekehys antoi työlleni vahvat raamit, jotta työni ei lähde harhailemaan pois oleellisesta asiasta. Näin pystyin ainoastaan keskittymään siihen, mitä halusin tutkia ja mitä pankki halusi minun tutkivan.

6.1 Tutkimuksen luotettavuusarviointi

Tutkimuksen luotettavuus on todella tärkeä asia, koska jos tutkimuksen luotettavuus ei ole kunnossa, voi koko tutkimus olla turhaan tehty. Tämän takia varmistin koko opinnäytetyön aikana, että minulla on luotettavuus kunnossa, opinnäytetyön jokaisen prosessin kohdalla. Olin myös erittäin tarkka valitsemieni lähteiden kanssa, jotta en vahingossakaan käytä huonoja lähteitä työssäni.

6.1.1 Validiteetti

Validiteetti tarkoittaa tutkimuksen kannalta oikeiden asioiden tutkimista. Tutkimuksen kysymysten ja haastateltavien on siis oltava teoreettisen viitekehyksen mukaisia, jotta ei tutkita väärää asiaa. Eli esimerkiksi tässä opinnäytetyössä ei olisi ollut hyödyllistä tutkia eläkeläisten sairaushistoriaa, koska tutkimuksen aihe on nuorten sijoittaminen. Mikäli olisin tutkinut eläkeläisten sairaushistoriaa ja lisännyt ne nuorison sijoitustottumusten sekaan, tutkimuksen validiteetti ei olisi ollut hyvä. Validiteetti pysyy hyvänä tässä opinnäytetyössä, kun keskityn vain nuorisoon ja heidän sijoitustottumuksiin. (Kananen 2014, 145-154.)

Minun mielestäni olen saavuttanut työssäni validiteetin, koska tutkimusmenetelmäni ovat tutkineet juurikin niitä ilmiöitä, joita olen lähtenyt selvittämään. Olen haastatellut nuoria ja selvittänyt heidän sijoitustottumuksiaan ja ratkaisuja, miten saisin nuorison sijoittamaan aktiivisemmin.

6.1.2 Reliabiliteetti

Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten säännöllisyyttä. Tällä tarkoitetaan sitä, että mikäli tutkimus tehtäisiin uudestaan, niin tulokset pysyisivät samoina. Reliabiliteetti voidaan todeta tutkimuksen saturaation, objektiivisuuden ja tarkkuuden avulla. Eli toisinsanoen, jos tutkimus tehtäisiin uudestaan, niin syntyisikö samanlaiset vastaukset. (Kananen 2014, 145-154.)

Reliabiliteetin toteutuminen kvalitatiivisessa työssä on aina hieman monimutkaisempi asia verrattuna kvantitatiiviseen tutkimukseen, koska kvalitatiivisissa tutkimuksissa tutkittavien ihmisten määrä on huomattavasti pienempi. Minun työssäni haastattelin kuutta ihmistä, mutta mikäli tekisin tutkimuksen uudestaan kuudella eri henkilöllä, niin vastaukset saattaisivat olla samankaltaisia tai jopa täysin erilaisia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa, ei pelkästään etsitä samankaltaisuuksia vaan poikkeamat ovat todella tärkeitä, koska ne voivat avata uusia ovia tutkimuksen tuloksiin ja niiden avulla voi löytää uusia ratkaisuja ongelmaan. Teemahaastatteluita tehdessä, myös haastateltavien käyttäytyminen eri haastattelijoihin kohtaan voi vaikuttaa lopputulokseen, koska hyvä sosiaalinen haastattelija voi saada paljon enemmän haastateltavasta auki. Uskon silti siihen, että työssäni on hyvä reliabiliteetti, koska sain teemahaastatteluita paljon yhdenmukaisuuksia, kuin myös poikkeamia.

6.2 Oman oppimisen arviointi

Kävin opinnäytetyökurssin 2015 lopulla ja aloitin opinnäytetyön vuoden 2016 alussa, jolloin olin keksinyt itselleni mieleisen aiheen. Minulla oli muita kiireitä ja ohjelmaa, joten kunnolla aloitin opinnäytetyöni vasta kesällä 2016. Alku oli minulle hieman haastavaa, koska minulla ei ollut enää muuta koulunkäyntiä ja olen melko huono tekemään kouluun liittyviä asioita koto-
na. Pidin välillä hieman pidempiäkin taukoja kirjoittamisesta, koska motivaationi ei ollut oikein kohdillaan ja kirjoittaminen tuntui todella vaikealta. Olin myös koulussa hieman sellainen, että en tehnyt töitä liian nopeasti vaan sain voimaa siitä, kun palautuspäivät alkoivat lähestyä ja opinnäytetyössä tämmöistä ongelmaa ei ollut. Elokuussa sain kuitenkin uutta voimaa ja päätin, että jouluna on pakko valmistua ja siitä lähtien olen kirjoittanut lähes päivittäin, jos viikonloppuja ei lasketa.

Pääsin työssäni tutkimaan paljon sijoittamiseen liittyviä asioita, joita tunnen kyllä valmiiksi jo melko hyvin. En ollut myöskään ennen lukenut paljon sijoittamisesta käsitteleviä kirjoja, joten se oli mukavaa puuhaa opinnäytetyötä varten. Kirjallisuudesta löysin, myös paljon mielenkiintoisia ajatuksia kuuluisilta sijoittajilta, jotka voivat hyödyttää minua tutkiessani potentiaalisia sijoituskohteita.

Tutkimustyötä en ollut ennen tehnyt, sekä myös pitkän työn kirjoittaminen oli minulle uusi asia. En uskonut, että tämä työ olisi ollut näin rankka ja vaativa, mitä olin alun perin odottanut. Uskon, että opinnäytetyön kirjoittamisen jälkeen, olen kasvanut ja aikuistunut huomasti, koska tällainen projekti, joka pitää hoitaa yksin antaa paljon vastuuta nuorelle miehelle.

Lähteet

Painetut lähteet

- Grönfors, M. 2010. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Jyväskylä: PS-kustannus
- Hirsjärvi, S & Remes, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi
- Järvinen, P & Järvinen, A. 2011. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpajan Kirja
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu
- Kontkanen, E. 2011. Pankkitoiminnan käsikirja. Jyväskylä: Bookwell Oy
- Pesonen, M. 2013. Sijoituspokkari. Jyväskylä: Docendo Oy
- Puttonen, V. 2009. Osta halvalla myy kalliilla. Jyväskylä: Bookwell Oy

Sähköiset lähteet

- Digitoday. 2016. Nintendo toppuutteli Pokémon Go -intoa - osake sukelsi 18%. Viitattu 30.8.2016. <http://www.digitoday.fi/bisnes/2016/07/25/nintendo-toppuutteli-pokmon-go--intoa--osake-sukelsi-18-/20167807/66>
- Koistinen, J. Investori. Näin teet sijoitussuunnitelman. Viitattu 31.8.2016. <http://www.investori.com/j/artikkelit/yleistae-sijoittamisesta/121-sijoitussuunnitelma>
- Lounasmeri, S. 2011. Pörssisäätiö. Kotitalouksien säästämistutkimus. Viitattu 12.9.2016. http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/05/Kotitalouksien_saastamistutkimus_2011.pdf
- Myllynoja, N. 2013. Nordnet. Sijoitan - siis häpeän Viitattu 22.8.2016. <http://www.nordnetblogi.fi/sijoitan-siis-hapean/14/04/2013/>
- Nordnet. ETF:t - pörssinoteeratut rahastot. Viitattu 14.10.2016. <https://www.nordnet.fi/palvelut-ja-tuotteet/sijoitukset/etf.html>
- OP. 2016. ASP-laina. Viitattu 12.10.2016. <https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/lainat/asuntolaina/asp-laina?id=20210>
- Opetushallitus. Lähdekritiikki. Viitattu 14.10.2016. http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/lahdeesiin/1_2.html
- Puttonen, V & Kivisaari, T. Yleistä tietoa rahastosijoittamisesta. Viitattu 30.8.2016. <http://www.seligson.fi/suomi/sijoitustieto/rahastosijoittaminen.htm>
- Puttonen, V & Repo, E. 2011. Miten sijoitan rahastoihin. Talentum Media Oy
- Rikaserakko. Viitattu 6.10.2016. <http://www.rikaserakko.com/p/korkoa-korolle-laskuri.html>
- Sijoitustieto. 2014. Osakesijoittaminen. Viitattu 28.10.2016. <https://www.sijoitustieto.fi/sijoittaminen-osakkeisiin>
- Taloussuomi. 2016. Osakesijoittaminen. Viitattu 22.8.2016. <http://www.taloussuomi.fi/sijoitus/osakesijoittaminen>

Valtiokonttori.fi. 2016. ASP-järjestelmä. Viitattu 12.10.2016. http://www.valtiokonttori.fi/fi-fi/Kansalaisille_ja_yhteisoille/Lainat_takaukset_ja_korkotuet/Korkotuet/ASPjarjestelma

Julkaisemattomat lähteet

Kylliäinen, N. 2016. Haastattelu 30.9.2016 Vantaa.

Mikkonen, V. 2016. Haastattelu 22.9.2016 Vantaa.

Nihtilä, L. 2016. Haastattelu 21.9.2016. Vantaa.

Nuutinen, S. 2016. Haastattelu 26.8.2016. Vantaa.

Nyman, B. 2016. Haastattelu 21.9.2016. Vantaa.

Valtanen, M. 2016. Haastattelu 30.9.2016. Vantaa.

Kuviot

Kuvio 1: Sijoitusaikeita omaavien ihmisten säästö- ja sijoituskohteet (Lounasmeri 2011).	10
Kuvio 2: Muutamien sijoitusmuotojen vertailu tuotto-odotuksen ja riskin suhteen. (Puttonen & Repo 2011, 34).	14

Taulukot

Taulukko 1: Korkoa korolle taulukko (Pesonen 2013, 23).....	9
Taulukko 2: Haastateltavien perustiedot.....	18